

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та маркетингу

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ХАРЧЕНКО Олександр Олександрович

УДК:331.21(477.64)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Управління фінансовими результатами діяльності ПрАТ «Запорізький
залізорудний комбінат»

Спеціальність 073 Менеджмент

Подається на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи

Бездітко Олена Євгенівна

кандидат економічних наук, доцент

АНОТАЦІЯ

Харченко О.О. – Управління фінансовими результатами діяльності ПрАТ "Запорізькій залізорудний комбінат". Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, 2022.

В кваліфікаційній роботі досліджені теоретико-методичні та практичні аспекти системного аналізу різноманітних фінансових показників діяльності підприємства, фінансового стану, фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності з метою раціонального управління їх результатами на превентивними наслідками у фінансовому менеджменті.

Ключові слова: фінансові результати діяльності, фінансова стійкість, фінансовий стан, банкрутство, фінансовий аналіз, підприємство залізорудної промисловості.

ANNOTATION

Kharchenko O.O. - Management of financial results of activity Joint-Stock Company "Zaporizhia Iron Ore".

Qualification work for the Master's Degree in the specialty 073 "Management" - Polissia National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, 2022.

This qualification work contains the theoretical, methodical and practical aspects of the systematic analysis of various financial indicators of the company's activity, financial condition, financial stability, liquidity, profitability are investigated in order to rationally manage their results with preventive consequences in financial management.

Key words: financial performance, financial stability, financial condition, bankruptcy, financial analysis, iron ore industry enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ	7
1.1. Теоретичні аспекти аналізу фінансових показників діяльності	7
1.2. Поняття фінансового стану та фінансової стійкості	9
1.3. Методики розрахунку моделей банкрутства підприємства	11
Висновки до розділу 1	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАЛІЗОРУДНИЙ КОМБІНАТ»	14
2.1. Організаційно–економічна характеристика діяльності підприємства	14
2.2. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства	16
2.3. Аналіз та оцінка вірогідності банкрутства ПрАТ «ЗЗРК»	19
Висновки до розділу 2	20
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАЛІЗОРУДНИЙ КОМБІНАТ»	22
3.1. Розробка фінансової стратегії підприємства	22
3.2. Удосконалення результатів фінансових показників підприємства	25
Висновки до розділу 3	27
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30
ДОДАТКИ	33

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови високої конкуренції на ринку вимагають від керівників підприємств превентивних заходів щодо стабілізації фінансових показників діяльності, які забезпечать стабільне фінансове становище підприємства в цілому. Щоб забезпечити стійке становище підприємства в не стабільних ринкових умовах, менеджеру потрібно оцінювати можливі і доцільні темпи його розвитку з урахуванням фінансового забезпечення, знаходити доступні джерела фінансування, планувати раціональне використання фінансових ресурсів, забезпечуючи тим самим стійке положення підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз фінансових показників з метою попередження втрат, мінімізації економічних ризиків був завжди актуальним. Дану тематику в свій час досліджували такі вітчизняні та іноземні науковці як: Савицька В. К., Базилінська О. Я., Волкова О. М., Ізмайлова К. В., Міокова Г. І., Самсонова К. В., Роберт Н. Холт, Пітер Л. Бернстайн та інші.

Мета та завдання дослідження – розглянути доцільність та довести необхідність системного аналізу різноманітних фінансових показників діяльності підприємства з метою раціонального управління їх результатами на превентивними наслідками у фінансовому менеджменті. Саме ці міри дають змогу вчасно звернути увагу на «вузькі місця» та вплинути на них з метою поліпшення фінансової стійкості підприємства.

При цьому необхідно вирішити наступні задачі:

1. розглянути теоретичні засади фінансового аналізу, оцінки фінансової стійкості та фінансового стану підприємства;
2. оцінити можливість використання моделей банкрутства;
3. розглянути фінансово-економічний стан та обчислити фінансові показники результатів діяльності ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат».

В кваліфікаційній роботі були досліджені економіко-математичні моделі банкрутства підприємства та розрахований ряд показників, які характеризують рівень досягнення нормативу та узагальнюють фінансову стійкість

підприємства. Застосовані моделі та показники є універсальними та можуть бути застосовані при вирішенні задач для оцінки фінансової стійкості будь-якого підприємства.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес фінансової діяльності підприємства гірничої галузі ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат» (надалі ПрАТ «ЗЗРК») в умовах сучасної ринкової економіки за останні 3 роки (з 2019 по 2021 рік включно).

Предметом кваліфікаційної роботи виступає сукупність економіко-математичних, теоретичних, методичних і практичних аспектів управління фінансовими результатами діяльності ПрАТ «ЗЗРК», а також моделей та показників, що оцінюють фінансовий стан підприємства.

Методами дослідження є математичні, економічні розрахунки статистичних даних, аналіз та порівняння показників відносно сталих нормативів, лінійне прогнозування при аналізі моделей банкрутства.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані при розрахунках фінансових показників, розробці фінансової стратегії, поліпшенні результатів фінансової діяльності на будь-яких підприємствах.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. В доповідях автора на конференціях були надані основні напрямки досліджень: 1) міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів, студентів: «Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів. Тема доповіді: «Роль фінансової стійкості в фінансовому менеджменті сучасного підприємства». 2) Конференції Дні студентської науки у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького Тема доповіді: «Використання інструментів проект-менеджменту в удосконаленні управління оплатою праці» (у співавторстві з Харченко Л.В.). 3) VII Всеукраїнській науково-практичній конференції кафедри маркетингу Уманського національного університету садівництва «Становлення та розвиток маркетингу в Україні: від теорії до практики» Тема доповіді: «Оплата праці, як

елемент маркетингу персоналу в організаціях» (у співавторстві з Харченко Л.В.).

Структура та обсяг роботи. За структурою робота складається з 3-х розділів, висновків, переліку літературних джерел та додатків, обсягом 37 сторінок, містить 17 таблиць та 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Теоретичні аспекти аналізу фінансових показників діяльності підприємства

Загальна фінансова діяльність будь-якого підприємства має на меті організацію систематичного надходження фінансових ресурсів, їх раціонального розподілення, додержання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення необхідного рівня співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості тощо. З метою ефективного функціонування підприємства, фінансисти систематично проводять різноманітні фінансові аналізи, які дають змогу оцінити поточний фінансовий стан та спрогнозувати ризики, прийняти превентивні міри для запобігання втрати фінансової стабільності. Традиційна практика аналізу фінансового стану підприємств створила певні прийоми й методи його здійснення, розділені за організаційними формами, об'єктами, обсягами, які ми й розглянемо.

За формою проведення, аналіз розподіляють на два головні види-внутрішній та зовнішній. Внутрішній аналіз проводять фахівці самого підприємства а зовнішній аналіз - аналітики, які не можуть бути працівниками підприємства, залучають на договірній основі зі сторонньої організації і не мають повного доступу до всієї інформації. Тому такий аналіз є більш формалізованим і загальним.

За обсягом аналізу розділяють повний та тематичний фінансовий аналіз підприємства: повний - проводять з метою комплексного вивчення всіх аспектів фінансової діяльності підприємства, а тематичний обмежується вивченням окремих, предметних та вузько спрямованих аспектів [33. с.16].

І. О. Бланк [2. с.146] відокремлює попередні, поточні (оперативні) та прогнозні фінансові аналізи: попередній пов'язаний з вивченням умов фінансової діяльності підприємства в цілому чи здійснення окремих фінансових

операцій; поточний (оперативний) проводиться з метою оперативного впливу на результати фінансової діяльності і, як правило, обмежується встановленням проміжком часу; прогнозний (перспективний) здійснюється за прогнозованими або очікуваними даними, які порівнюють з даними аналогічного періоду.

В залежності від об'єкту аналізу відокремлюють такі напрямки:

1. аналіз фінансової діяльності підприємства в цілому, у процесі якого об'єктом вивчення є фінансова діяльність підприємства, без відокремлення різних його структурних одиниць та підрозділів;

2. аналіз фінансової діяльності окремих структурних одиниць та підрозділів базується здебільшого на результатах внутрішнього аналізу підприємства;

3. аналіз окремих фінансових операцій, які пов'язані з коротко- або довгостроковими фінансовими вкладками, із фінансуванням окремих реальних проектів [39].

З безліч специфічних прийомів здійснення аналізу, можна виділити декілька основних:

1. горизонтальний (або в інших ресурсах часовий) аналіз показує порівняння кожної строчки звітності з аналогічним показником за попередній період;

2. вертикальний (чи структурний) аналіз визначає структуру фінансових показників за оцінкою впливу на фінальний результат різноманітних факторів;

3. трендовий аналіз порівнює кожен показник зі звітності з аналогічними показниками за декілька попередніх періодів та показує лінію тренду, основні тенденції динаміки змін показників без урахування впливу індивідуальних особливостей;

4. аналіз відносних показників (коефіцієнтів) розраховує співвідношення між показниками звіту або показниками різних форм звітності, визначає взаємозв'язки між показниками;

5. порівняльний аналіз – внутрішньогосподарський аналіз різних показників підприємства та його дочірніх підприємств (філій) якщо такі є, а

також порівняння показників підприємства з аналогічними показниками конкурентів або з показниками в середині галузі;

6. факторний аналіз характеризує вплив різних факторів на підсумкові показники дослідження, які не визначені за часом бо не мають відносного функціонального порядку. Такий аналіз може бути як прямий, коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і обмеженим, при якому коли його окремі елементи узагальнюють як підсумковий показник [30].

Також розрізняють різні методи фінансових аналізів – неформалізовані та формалізовані. Неформалізовані методи аналізу – характеризуються за описом аналітичних дій вистроєних за логічним підходом, а не на жорстоких аналітичних взаємозв'язках та залежностях, та в них дієве значення мають інтуїція, досвіт та знання аналітичних прийомів. До таких методів відносяться підходи експортних оцінок і логічних послідовностей, аналітичних та порівняльних сценаріїв, розрахунку систем показників на базі кращих досягнених результатів або найкращих нормативів, побудови системи аналітичних порівнянь [38]. Формалізованих методів фінансового аналізу складають чіткі та прозоро побудовані аналітичні залежності, тобто методи: математичних порівнянь, розрахунків за формулами, математичних різниць, балансовий, відсоткових порівнянь, диференційне, логарифмічний, інтегральний, простих і складних відсотків, дисконтування [40].

1.2. Поняття фінансового стану та фінансової стійкості

Основними завданнями аналізу фінансового стану підприємства є:

- дослідження рентабельності;
- дослідження ефективності використання майна підприємства;
- забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна ліквідності, платоспроможності;
- оцінка конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності підприємства;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів [6].

За визначенням О. Базилінської «фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, що дають можливість оцінити наявність, розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів» [1, с. 40]. А за думкою К. Ізмайлової «однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства є фінансова стійкість» [9, с. 83]. Досить часто фінансову стійкість характеризують як стан фінансових ресурсів підприємства.

В сучасному аналізі поточного фінансового стану організації фінансова стійкість виступає головною складовою стабільності і існування підприємства. Наприклад, Г. Місюкова та К. Самсонова вважають що «найточнішим і найповнішим визначенням фінансової стійкості суб'єкта господарювання є наступне: властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але функціонувати і розвиватися» [18, с. 12].

«Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання» [9, с. 83]. Саме цим обумовлюється потреба і практичне значення систематичної та послідовної оцінки фінансової стійкості, яка є основою стабільності фінансового стану підприємства, адже досить часто фінансову стійкість характеризують як стан фінансових ресурсів підприємства.

Стосовно до підприємства, фінансова стійкість може бути внутрішньою і зовнішньою в залежності від факторів, які на неї впливають, а також ціною, фінансовою або загальною. В даний час, коли ми потерпаємо від російської агресії, найбільший вплив на фінансову стійкість підприємства мають зовнішні фактори, такі як: місцезнаходження активів (на окупованій території, чи в зоні бойових дій), курсові коливання, зміни в законодавстві України, перерозподіл впливів політичних сил тощо.

Фінансова стійкість може виражатися через систему фінансових показників [13] зміст, методика розрахунку та рекомендована величина

коефіцієнтів яких наведені в додатку А. Також доцільно аналізувати показники, що відповідають за загальний підприємства, наприклад: платоспроможність, ліквідність, та показники ділової активності підприємства.

1.3. Методики розрахунку моделей банкрутства підприємства

Сучасні економісти, фінансисти та менеджери для розрахунку вірогідності банкрутства мають багато методик, і кожен з них обирає зручну для себе. Розглянемо декілька з них.

1.3.1. R-модель прогнозу ризиків банкрутства

Вчені запропонували чотирьох факторну модель прогнозу ризиків банкрутства (модель R) [30] за формулою 1.1:

$$R = 8,38 * K1 + K2 + 0,054 * K3 + 0,63 * K4 \quad \text{Формула 1.1}$$

де:

$$K1 = \frac{\text{оборотний капітал}}{\text{активи}} = \frac{(260+270 \text{ ф.1})}{(280, \text{ф.1})}$$

$$K2 = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{власний капітал}} = \frac{(220 \text{ ф.1})}{(380, \text{ф.1})}$$

$$K3 = \frac{\text{виручка від реалізації}}{\text{активи}} = \frac{(035 \text{ ф.2})}{(280, \text{ф.1})}$$

$$K4 = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{інтегральні витрати}} = \frac{(220 \text{ ф.1})}{(010+170+080+090+140+150+160, \text{ф.1})}$$

Ф.1, ф.2–статистичні форми державної звітності №1 та №2 відповідно.

Таблиця 1.1

Визначення ймовірності банкрутства за факторами

Значення r (коефіцієнта ймовірності банкрутства)	Ймовірність банкрутства, %
Менше ніж 0	Максимальна (90-100)
0-0,18	Висока (60-80)
0,18-0,32	Середня (35-50)
0,32-0,42	Низька (15-20)
Більше ніж 0,42	Мінімальна (до 10)

За вказаними коефіцієнтами визначається прогноз банкрутства у його ймовірному прогнозі у відсотках.

1.3.2. Модель Таффлера

Модель Таффлера (Z-score або T-score) називають тестом Таффлера (RJ Taffler) або моделлю банкрутства Таффлера, вперше була опублікована в 1977 році британським вченим Річардом Таффлер [10], формула 1.2:

$$T(Z \text{ score}) = 0,53 * X1 + 0,13 * X2 + 0,18 * X3 + 0,16 * X4 \quad \text{Формула 1.2}$$

$$\begin{aligned} \text{де: } X1 &= \frac{\text{ЕВТ прибуток від продажів}}{\text{SL (short-term liabilities) короткострокові зобов'язання (до 1 року)}} = \frac{(050, \text{ф.2})}{(690, \text{ф.1})} \\ X2 &= \frac{\text{АС (current assets) – оборотні активи}}{\text{SL короткострокові зобов'язання + LL довгострокові зобов'язання}} = \frac{(290, \text{ф.1})}{(590 + 690, \text{ф.1})} \\ X3 &= \frac{\text{LL довгострокові зобов'язання}}{\text{ТА (total assets) загальна сума активів}} = \frac{(690, \text{ф.1})}{(300, \text{ф.1})} \\ X4 &= \frac{\text{TR (revenues from sales) виручка від продажів}}{\text{ТА загальна сума активів}} = \frac{(010, \text{ф.2})}{(300, \text{ф.1})} \end{aligned}$$

Ф.1, ф.2 – статистичні форми державної звітності №1 та №2 відповідно.

Якщо показник Z-score приймає значення більше 0.3, то підприємство має невеликий ризик банкрутства протягом року, якщо значення менше 0.2, то у підприємства присутній великий ризик банкрутства.

1.3.3. Модель Фулмера

Модель Фульмера в початковому варіанті містила 40 коефіцієнтів, а остаточний має всього дев'ять, але враховує велику кількість факторів, тому працює стабільніше, ніж інші методики [11] і розраховується за формулою 1.3.

$$H = 5,528 * V1 + 0,212 * V2 + 0,073 * V3 + 1,27 * V4 - 0,12 * V5 + 2,335 * V6 + 0,575 * V7 + 1,083 * V8 + 0,894 * V9 - 6,075 \quad \text{Формула 1.3}$$

$$\text{де: } V1 = \frac{\text{нерозподілений прибуток попередніх років}}{\text{сукупні активи}} = \frac{(460, \text{ф.1})}{(300, \text{ф.1})}$$

$$V2 = \frac{\text{обсяг реалізації}}{\text{сукупні активи}} = \frac{(010, \text{ф.2})}{(300, \text{ф.1})}$$

$$V3 = \frac{\text{прибуток до сплати податків}}{\text{сукупні активи}} = \frac{(140, \text{ф.2})}{(490, \text{ф.1})}$$

$$V4 = \frac{\text{грошовий потік}}{\text{сума зобов'язань}} = \frac{(190, \text{ф.2})}{(590 + 690, \text{ф.1})}$$

$$V5 = \frac{\text{борг}}{\text{сукупні активи}} = \frac{(590, \text{ф.1})}{(300, \text{ф.1})}$$

$$V6 = \frac{\text{пасиви}}{\text{сукупні активи}} = \frac{(690, \text{ф.1})}{(300, \text{ф.1})}$$

$$V7 = \log(\text{матеріальні активи}) = \log(300 - 110 - 140 - 220 - 230 - 240, \text{ф.1})$$

$$V8 = \frac{\text{оборотний капітал}}{\text{сукупні зобов'язання}} = \frac{(290, \text{ф.1})}{(590 + 690, \text{ф.1})}$$

$$V9 = \log\left(\frac{\text{прибуток до сплати процентів та податків}}{\text{сплачений процент}}\right) = \frac{(140 + 070, \text{ф.2})}{(070, \text{ф.2})}$$

Ф.1, ф.2 – статистичні форми державної звітності №1 та №2 відповідно.

За результатами моделі можна отримати такий прогноз:

- за $H < 0$ - втрата платоспроможності неминуча;
- за $H > 0$ - компанія функціонує нормально

1.3.4. Модель Спрінгейта

Гордоном Л. В. Спрінгейтом (Gordon LV Springate) в 1978 року була розроблена модель прогнозування ймовірності банкрутства підприємства [26] яка розраховується за формулою 1.4.

$$Z = 1,03 \cdot X1 + 3,07 \cdot X2 + 0,66 \cdot X3 + 0,4 \cdot X4 \quad \text{Формула 1.4}$$

$$\text{де: } X1 = \frac{\text{оборотний капітал}}{\text{баланс}} = \frac{(290, \text{ф.1})}{(300, \text{ф.1})}$$

$$X2 = \frac{\text{прибуток до оподаткування} + \text{проценти до сплати}}{\text{баланс}} = \frac{(140, \text{ф.2} + \text{відсотки до сплати})}{(300, \text{ф.1})}$$

$$X3 = \frac{\text{прибуток до оподаткування}}{\text{короткострокові зобов'язання}} = \frac{(140, \text{ф.2})}{(690, \text{ф.1})}$$

$$X4 = \frac{\text{виручка (нетто) від реалізації Т}}{\text{баланс}} = \frac{(010, \text{ф.2})}{(300, \text{ф.1})}$$

Ф.1, ф.2 – статистичні форми державної звітності №1 та №2 відповідно.

При $Z < 0,862$ компанія є потенційним банкрутом.

Висновки до розділу 1

Аналіз фінансового стану досить широке поняття, має безліч методів, методик, коефіцієнтів та розрахунків. Єдиної, шаблоном визначеної формули не існує, кожне підприємство на свій розсуд визначає для себе актуальні показники, за якими планує свою діяльність та розробляє превентивні заходи щодо посилення фінансової стабільності. В розділі розглянуті основні фінансові показники та надані підходи до їх розрахунків.

Аналіз моделей банкрутства показує, що основна частина факторів, що входять в рівняння критеріїв, або збігається, або тісно між собою пов'язані; більша частина пов'язана з обсягом інвестицій. Моделі з однаковою надійністю визначає як банкрутів, так і платоспроможні фірми. Результати розрахунків за моделями надають досить високу точність встановлення вірогідності банкрутства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАТ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАЛІЗОРУДНИЙ КОМБІНАТ»

2.1. Організаційно–економічна характеристика діяльності підприємства

Підприємство з іноземними інвестиціями у формі приватного акціонерного товариства «Запорізький залізорудний комбінат» - гірничорудне підприємство, яке було створене у 1956 році як державне підприємство. Поточний статус має внаслідок зміни організаційно-правової форми з орендованого підприємства на закрите акціонерне товариство у 1996 році.

Основною діяльністю є видобування залізної руди з реалізацією як в Україні, так і за кордоном.

Таблиця 2.1

Основні власники підприємства

Назва компанії	Країна реєстрації	Ефективний відсоток власності, %		
		31.12.2019	31.12.2020	01.01.2021
MINERFIN a.s.	Словацька республіка	51,17	51,17	51,17
ПАТ «Запоріжсталь»	Україна	29,52	29,52	29,52
KSK Consulting fa.s.	Чеська республіка	19,06	19,06	19,06

Територіально підприємство знаходиться в Василівському районі Запорізької області і матеріальною базою для видобутку руди є Південно-Білозерське родовище (далі - ПБР) та Переверзівське родовище залізних руд, «...відкритих Західно-Українською геологічною експедицією в 1948 році. За оцінками геологів, запаси багатих залізних руд в Білозерському залізорудному районі становлять до 1 млрд. тон і 7 млрд. тон магнетитових кварцитів. Для видобутку руди на Запорізькому залізорудному комбінаті прийнята камерна система відпрацювання із закладкою виробленого простору твердіючою

сумішшю... » [21]. «...На підприємстві пройдено важкий шлях становлення технології видобутку – від очисних камер із запасами 80–100 тис. тон до камер на 300–500 тис. тон, що дозволило скоротити витрати на підготовку камер до відпрацювання і зробити економічно виправданим випуск руди із застосуванням віброустановок. Сьогодні широким фронтом в складних умовах ведуться гірничі роботи на Переверзевському родовищі. Активно розвиваються гірничі роботи з видобутку руди в поверсі 840–940м Південно-Білозерського родовища і підготовки поверху 940–1040м, триває будівництво Дробильно-дозаторного комплексу Вантажного ствола № 2 в поверсі 940–1140м. Розпочато будівництво Південного вентиляційного ствола № 2, що дозволить в майбутньому довести обсяги видобутку руди на Переверзівському родовищі до відмітки 1,5 млн. тон на рік, а в цілому по комбінату видобувати не менше 4,5 млн. тон протягом 50 років...»[21].

Річна продуктивність Запорізького залізорудного комбінату за останні 10 років становить близько 4500 тис. тон. Зовнішня економічна діяльність зосереджена на логістичному транспортування видобутої сировини в Словаччину та Чехію на заводи по переробці руди акціонерів. Зовнішніх покупців сировини комбінату немає. І саме це зумовлює стабільність виробничих та фінансових результатів, тому що здобуток руди базується на виробничих можливостях заводів по переробці, та планується стабільно із розрахунку 4, 5 млн тон руди в рік.

Організаційна структура управління підприємства лінійна, де функції управління та вироблення управлінських рішень зосереджує директор за напрямком діяльності, який відповідає за діяльність усієї дирекції (додаток Б). Внутрішніми напрямками діяльності за організаційною структурою є :

1. комерційний;
2. технічний напрямок;
3. фінансовий;
4. виробничий;
5. управління персоналом;

6. безпека підприємства;
7. капітальне будівництво та реконструкція;
8. охорона праці, промислова безпека та екологія.

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства та звіти про фінансовий стан наведені на офіційному сайті підприємства [22]:

1. баланси (Звіт про фінансовий стан) /форма № 1 (код за ДКУД 1801001) за 2019,2020, 2021 роки;
2. звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) /форма № 2 (код за ДКУД 1801003).

Функціональною валютою підприємства є гривня (як національна валюта), але в ході розрахунків з партнерами та при закупівлях, імпорتنих поставках використовується також євро та долар США, курси яких мають незначний зовнішній вплив на загальні фінансові операції та визнаються у прибутку або збитку.

2.2. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства

Для проведення оцінки фінансової стійкості ПрАТ "ЗЗРК" у 2019 – 2021 роках, використовуємо баланси підприємства (форма №1) за 2019 – 2021 роки та данні з форми № 2 за 2019 – 2021 роки [24] з яких використовуємо такі результати як чистий прибуток, прибуток до оподаткування оборотний капітал, власний капітал, сукупні активи, виручка від реалізації, борг, пасиви, обсяг реалізації, грошовий потік, тощо. Фінансові результати такі як діяльності аналізу у різних показниках та поняттях таких як майновий стан, ліквідність, рентабельність тощо, дані яких наведені у таблицях 2.2-2.5.

Таблиця 2.2

Розрахунок показників фінансової стійкості підприємства

Назва коефіцієнтів	Показники за роками					
	2019р.		2020р.		2021р.	
	початок/ кінець	відхилен ня	початок/ кінець	відхилен ня	початок/ кінець	відхил ення
1	2	3	4	5	6	7
1.Коефіцієнт автономії	0,60/ 0,67	0,07	0,55/ 0,60	0,05	0,62/ 0,69	0,07

продовження таблиці 2.2

2.Коефіцієнт фінансової залежності	0,50/ 0,43	-0,07	0,36/ 0,40	-0,06	0,41/ 0,45	0,04
3.Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,43/ 1,47	0,03	1,34/ 1,43	0,01	1,39/ 1,41	0,02
4.Коефіцієнти забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	0,60/ 0,67	0,07	0,55/ 0,60	0,05	0,62/ 0,69	0,07
5.Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу (коефіцієнт фінансової стійкості)	1,66/ 2,19	0,52	1,38/ 1,56	0,29	1,47/ 1,78	0,31
6.Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (коефіцієнт фінансового ризику; фінансування)	0,74/ 0,58	-0,16	0,88/ 0,64	-0,14	0,75/ 0,60	-0,15
7.Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,23/ 0,42	0,19	0,10/ 0,23	0,13	0,17/ 0,31	0,14
8.Коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна	0,81/ 0,81	0,00	0,81/ 0,81	0,00	0,82/ 0,81	-0,01
9.Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,99/ 0,98	-0,01	1,00/ 0,99	-0,01	0,98/ 0,97	-0,01
10. Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,00/ 0,01	0,01	0,00 /0,01	0,01	0,01/ 0,01	0,00
11.Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	0,80/ 0,67	-0,14	1,00/ 0,90	-0,10	1,00/ 0,91	-0,09

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Розрахунки показують, що фінансова стійкість стабільна, без чуттєвих відхилень. Наприклад коефіцієнт автономії свідчить про незалежність від зовнішніх запозичень; підприємство може повністю забезпечити свої ресурси власними оборотними коштами; залучений капітал повністю покривається власним капіталом, поточні зобов'язання у підприємства майже відсутні. Протягом періоду що досліджуються не всі показники мають постійну динаміку покращення, у 2020 році були деякі не значні погіршення відносно

2019 року, але у границях допустимого. А у 2021 році всі показники поліпшені відносно 2020 року.

Таблиця 2.3

Оцінка майнового стану ПрАТ «ЗРК»

№	Показник	Показники за роками			
		кінець 2019р. (початок 2020р.)	кінець 2020р. (початок 2021р.)	кінець 2021р.	динаміка 2021 до 2019 року
1	Коефіцієнт зносу	0,39	0,38	0,41	5,13%
2	Коефіцієнт придатності	0,61	0,62	0,59	-3,28%
3	Доля оборотних виробничих фондів в оборотних коштах	0,49	0,43	0,47	-4,08%
4	Доля довгострокових фінансових інвестицій в активах	0,00	0,00	0,00	-
5	Доля основних коштів в активах	0,47	0,51	0,48	2,13%

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Проаналізовані результати показують, що у показників 2021 року присутня тенденція поліпшення відносно 2019 року на рівнях від 2% до 5%. Відсоток основних засобів підприємства, який було втрачено від початкової вартості, в межах допустимого, в той же час спостерігається достатній відсоток основних засобів, придатних до експлуатації.

Таблиця 2.4

Оцінка ліквідності ПрАТ «ЗРК»

№	Показник	Показники за роками			
		кінець 2019р. (початок 2020р.)	кінець 2020р. (початок 2021р.)	кінець 2021р.	динаміка 2021 до 2019 року
1	Коефіцієнт покриття	1,04	1,16	1,45	39,42%
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,83	0,97	1,06	27,71%
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,07	0,1	150,00%

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Ліквідність від 2019 року до 2021 року за усіма показниками суттєво виросла. Але в той же час, збільшення показника абсолютної ліквідності на 150% вказує на відволікання значної частини капіталу на непродуктивні активи, що не є поліпшенням. І в подальшій перспективі необхідно вжити заходів на

стабілізацію цього показника з метою залучення грошових коштів в виробничий процес.

Таблиця 2.5

Оцінка рентабельності ПрАТ «ЗЗРК»

№	Показник	Показники за роками			
		кінець 2019р. (початок 2020р.)	кінець 2020р. (початок 2021р.)	кінець 2021р.	динаміка 2021 до 2019 року
1	Рентабельність активів	0,06	0,08	0,11	83,33%
2	Рентабельність власного капіталу	0,09	0,12	0,11	22,22%
3	Рентабельність виробничих фондів	0,08	0,10	0,8	900,00%
4	Рентабельність діяльності	0,07	0,07	0,07	0,00%
5	Рентабельність продукції	0,23	0,24	0,27	17,39%
6	Коефіцієнт реінвестування	3,53	3,81	3,98	12,75%

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Динаміка показників рентабельності 2021 року у порівнянні до показників 2019 року змінилась на рівнях +12% ...+83%, що свідчить про сталу прибутковість від основної діяльності підприємства. А особливу увагу можна звернути на рентабельність виробничих фондів, ріст якого майже в 10 разів за 3 роки, вказує на значне залучення інвестицій в виробничий процес і виведення із виробництва власних коштів.

2.3. Аналіз та оцінка вірогідності банкрутства ПрАТ «ЗЗРК»

Для розрахунку ймовірності банкрутства ПрАТ «ЗЗРК» були використані такі моделі: R-модель прогнозу ризиків банкрутства, моделі Таффлера, Фулмера та Спрінгейта, які наведені в таблицях 2.6.-2.9.

Таблиця 2.6

Розрахунок вірогідності банкрутства за R-моделлю

	2019р.	2020р.	2021р.
R	4,34	4,56	4,92
K1	0,44	0,46	0,50
K2	0,09	0,10	0,11
K3	1,19	1,47	1,67
K4	0,75	0,87	0,88

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Розрахунки за даною моделлю показують дуже низьку вірогідність банкрутства.

Таблиця 2.7

Розрахунок вірогідності банкрутства за Тафлером

	2019р.	2020р.	2021р.
Z	0,64	0,79	0,95
X1	0,57	0,75	0,88
X2	1,15	1,24	1,67
X3	0,00	0,00	0,00
X4	1,19	1,47	1,67

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Якщо показник менш за 0,2 – підприємство має шанси збанкрутіти. Аналіз розрахунків показує, що до ПрАТ «ЗЗРК» це не відноситься, так як показник за Тафлером набагато більший.

Таблиця 2.8

Розрахунок вірогідності банкрутства за Фулмером

	2019р.	2020р.	2021р.
H	4,08	6,15	6,72
V1	0,00	0,00	0,00
V2	1,19	1,47	1,67
V3	0,32	0,50	0,61
V4	0,23	0,30	0,38
V5	0,58	0,61	0,86
V6	1,00	1,00	1,00
V7	5,01	5,01	5,01
V8	1,27	3,13	3,13
V9	3,42	3,30	3,80

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

За Фулмером банкрутство неминуче при від'ємному показникові. Для підприємства, що досліджується, банкрутство не загрожує, тому що за проведеним аналізом розрахунків всі показники мають значення більше нуля.

Таблиця 2.9

Розрахунок вірогідності банкрутства за Спрінгейтом

	2019р.	2020р.	2021р.
Z	1,3634	1,5273	1,74539
X1	0,4626	0,4523	0,47703
X2	0,0803	0,0973	0,13745
X3	0,1560	0,1712	0,19944
X4	1,3429	1,6236	1,75107

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

За Спрінгейтом підприємство може бути потенціальним банкрутом, при показникові $Z < 0,862$. Всі проаналізовані показники за розглянутою моделлю свідчать про відсутність вірогідності банкрутства підприємства.

Висновки до розділу 2

Згідно наведених розрахунків можна сказати, що підприємство здатне продовжувати свою діяльність на безперервній основі у найближчому часі. Фінансові доходи складаються з процентний доходу та прибутків від курсових різниць по отриманих кредитах; фінансові витрати включають збитки від курсових різниць по отриманих кредитах, витрати, пов'язані з нарахуванням відсотків по кредитах і позиках, витрати з нарахування відсотків по пенсійним зобов'язанням та забезпеченням під відновлення виробництва.

В розділі були розглянуті показники фінансової діяльності, які формують фінансовий стан та прогнозують банкрутство. Розрахунки виконані на основі даних державної звітності, розміщенні на офіційному сайті підприємства. За наведеними даними підприємство має високу ділову активність, його фінансові результати діяльності наближаються до стану абсолютної стійкості, а банкрутство в найближчі роки не прогнозується.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ

ПрАТ «ЗАПОРІЗЬКИЙ ЗАЛІЗОРУДНИЙ КОМБІНАТ»

3.1. Розробка фінансової стратегії підприємства

Фінансова стратегія - один із складових компонентів стратегії розвитку підприємства і має одне з найважливіших значень, тому що прогнозує джерела фінансування стратегічних проєктів, залучення фінансових ресурсів, збільшення фінансового ефекту від раціонального розміщення капіталу. Головною метою фінансової стратегії є забезпечення грошовими коштами, раціональний розподіл та використання фінансових ресурсів з метою формування ефективної довгострокової стабільної фінансової діяльності підприємства. Фінансова стратегія тісно пов'язана з стратегічними цілями та завданнями підприємства, здатна моделювати показники фінансової стабільності, прогнозувати необхідність поточних змін з метою превентивних мір щодо стабілізації фінансового стану. При розробці фінансової стратегії головним завданням має бути планування приросту власних джерел фінансування, залучення зовнішніх джерел фінансування, досягнення фінансової рівноваги та мінімізація власних витрат із забезпеченням стабільності фінансового стану, платоспроможності та економічного потенціалу.

Процес розробки фінансової стратегії базується на результатах аналізу фінансового стану за показниками, які ми вже розглянули в розділах 1 та 2 даної роботи, а саме: визначити ступінь ліквідності за роками, платоспроможності, оцінити майновий стан, визначити чистий оборотний капітал, коефіцієнти обігу активів, рентабельності та інших. На підставі результатів визначити «вузькі місця», яким потрібно приділити особливу увагу в плануванні, потім визначити період розробки фінансової стратегії та сформулювати її задачі та цілі.

Отже, результати фінансових показників за 3 роки розраховано і проаналізовано у розділі 2, маємо базу для розробки узагальнених завдань та цілей на найближчий період. На підставі аналізу виходить висновок, що у моделюванні фінансової стратегії підприємства доцільно врахувати та направити зусилля на:

1. фінансові завдання:

- a. збільшення чистого доходу;
- b. зменшення виробничої собівартості;
- c. зменшення адміністративних витрат та на збут;
- d. збільшення зовнішніх джерел фінансування, залучення потенційних інвесторів;
- e. стягнення дебіторської заборгованості;
- f. оптимізація та/або реструктуризація заборгованостей підприємства;
- g. виявлення надлишкових запасів оборотних засобів/основних засобів для реалізації;
- h. оптимізація запасів оборотних активів;
- i. встановлення контролю над закупівлями, виключити надлишкові запаси;

2. не фінансові завдання, які мають вплив на фінансові показники:

- a. збільшення об'єму виробництва;
- b. збільшення точок збуту продукції;
- c. встановлення численності персоналу згідно розрахункових нормативів, оптимізація надлишкової чисельності (зменшення витрат на персонал).

В ході реалізації завдань фінансової стратегії необхідно розробити критерії для оцінки досягнення цілей, та на регулярній основі проводити оцінку ефективності реалізації фінансової стратегії. Моніторинг та корегування доцільно проводити на основі фактично досягнених та прогнозних результатів діяльності, через порівняння до нормативних значень, з урахуванням допустимих рівнів ризиків.

При розробці фінансової стратегії на підприємстві доцільно враховувати поточний стан країни, який має найбільший вплив на діяльність підприємств, адже зв'язок підприємства з суб'єктами зовнішнього середовища (зовнішніми зацікавленими сторонами), такими як державні регулюючі органи, спеціалізовані фінансові організації та установи, партнери, фонди тощо напряду впливає на факт досягнення цілей та завдань за стратегією.

Але існує безліч типових моделей планування фінансової стратегії, що допомагають розглядати доцільність впливу на показники, які потребують значної уваги. Розробимо модель фінансової стратегії ПрАТ «ЗЗРК» за матрицею Ж. Франсона і І. Романе, яку вважають однією з найбільш ефективних для фінансового розвитку, та прогнозування удосконалення фінансових показників [37] (додаток В). Принципи матриці базуються на аналізі трьох коефіцієнтів: на результатах господарської діяльності (РГД), результатах фінансової діяльності (РФД), та на результатах фінансово-господарської діяльності (РФГД). В таблиці 3.1 надана модель розрахунків для ПрАТ «ЗЗРК» за матрицею Франсона-Романе на підставі даних 2019-2021 року.

Таблиця 3.1

Модель фінансової стратегії ПрАТ «ЗЗРК»

	РФД < 0	РФД = 0	РФД > 0
РГД > 0	1	4	6 позиція 2021 року
РГД = 0	7	2	5 позиція 2019, 2020 років
РГД < 0	9	8	3

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства.

Результати моделювання показують, що оцінка діяльності підприємства в 2019-2021 роках знаходиться над діагоналлю в «зоні успіху», має в запасі вільні кошти, повністю забезпечує свої виробничі потужності власними коштами і у підприємства є можливості для подальшого ефективного розвитку. Для підприємства оптимально розробляти ті завдання та цілі, які рівномірно направлені на поліпшення всіх фінансових показників, без фокусування на якомусь одному напрямку.

3.2. Удосконалення результатів фінансових показників

Управляти фінансовими показниками можливо превентивно, прогножуючи дії щодо покращення результатів кожного з показників фінансового стану підприємства заздалегідь. У таблиці 3.2 розглянуті основні коефіцієнти та напрямки діяльності, які покращують їх кінцеві результати.

Таблиця 3.2

Методи покращення результатів фінансових показників підприємства

Коефіцієнт	Методи покращення результатів
Ліквідність	- керувати оборотними активами - керувати грошовими потоками - керувати поточними зобов'язаннями - керувати робочим капіталом
Рентабельність	- збільшити чистий прибуток від реалізації продукції - зменшити вартість необоротних активів, - зменшити вартість власного капіталу
Оборотність активів	- збільшити чистий прибуток від реалізації продукції - зменшити вартість активів
Ділова активність	- збільшити чистий прибуток від реалізації продукції - збільшити чисту виручку - зменшити вартість обігових коштів - управляти дебіторською/ кредиторською заборгованістю
Фінансова стійкість	- збільшити рівень прибутковості - оптимізувати структуру активів - керувати співвідношенням активів до їх джерел фінансування
Фінансовий ризик	керувати співвідношенням позикових коштів до власних
Прибутковість	- зменшення собівартості - зменшення не виробничих витрат - планувати беззбитковий рівень для виробництва - розробка ефективної політики ціноутворення

Джерело: особисті рекомендації та пропозиції

Збільшення чистого прибутку покращує майже всі основні фінансові показники діяльності, а на суму чистого прибутку головним чином впливає оптимальне значення собівартості виробництва. Собівартість формується із

виробничих витрат, адміністративних та витрат на збут і управляти нею можна за такими статтями калькуляції:

1. виробничі – енергетичні ресурси, допоміжні ресурси, витрати на утримання та експлуатацію обладнання, амортизація основних засобів на повне відновлення, оплата праці, нарахування ЄСВ тощо;
2. адміністративні – матеріали, енергетичні ресурси, утримання та ремонт устаткування, амортизація, автотранспорт, оплата праці, нарахування ЄСВ наприклад;
3. логістичні – послуги брокерів, експедиторів, логістичних/транспортних компаній, маркетинг та інші.

При грамотній оптимізації витрат на вищеперераховані статі калькуляції собівартості, можна досягти її значного зменшення.

Також впливати на удосконалення результатів фінансового стану можна через управління напрямками фінансових функцій, як зазначено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Управління фінансовими показниками за напрямками

Напрямок управління	Методи управління
Активи	• стратегія фінансування активів (оборотних/необоротних) • керування дебіторською заборгованістю • керування грошовими коштами • оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей
Капітал	• інвентаризація та оптимізація структури капіталу • оцінка вартості капіталу • стратегія кредитної політики • стратегія інвестиційної політики
Грошові потоки	• управління грошовими потоками • управління розміщенням грошових коштів
Прибуток	• формування та планування прибутку • розподіл прибутку • планування використання чистого прибутку • стратегія дивідендної політики
Інвестиції	• формування інвестиційного портфелю • управління інвестиціями
Фінансові ризики	• прогнозування банкрутства • антикризові заходи

Джерело: особисті рекомендації та пропозиції

Розглянуті підходи (за показниками та за напрямками) дещо відрізняються за процесами та діями, але майже подібні за функціоналом та направлені на однаковий результат – удосконалення результатів показників фінансової діяльності підприємства.

Висновки до розділу 3

В розділі було доведено значення розробки фінансової стратегії для підприємства в цілому, розроблена модель фінансової стратегії підприємства і доведено значення фінансової стратегії, яке здатне забезпечити стабільність підприємства в довгостроковій перспективі. Розроблена модель фінансової стратегії за матрицею Франсона-Романе на підставі показників ПрАТ «ЗЗРК».

На прикладі основних показників (коефіцієнтів) фінансового стану розроблені методи їх покращення і розглянуті шляхи управління за напрямками основних фінансових функцій діяльності.

Так, оптимізація ресурсів, мінімізація собівартості, керування активами, прибутком, контроль витратами та надлишковими запасами, усунення причин перевитрат, можуть покращити фінансові результати діяльності підприємства та бути основою для досягнення цілей фінансової стратегії.

ВИСНОВКИ

1. Визначено, що під фінансовим станом розуміють здатність підприємства фінансувати свою діяльність, який збалансовується достатньою кількістю фінансових ресурсів, раціональними підходами в їх розміщенні та ефективним використанням. Здатність підприємства своєчасно сплачувати платежі, керувати дебіторською/кредиторською заборгованістю, мати в обігу вільні кошти свідчить про його стабільний фінансовий стан. Фінансовий стан підприємства на пряму залежить від результатів його комерційної діяльності, виробничого та фінансового потенціалів.

2. Доведено, що умовах ринкової економіки обґрунтованість управлінських рішень мікро- та макрорівнях головною мірою залежить від результатів оцінки фінансового стану підприємства, основаної на обчисленні окремих коефіцієнтів і вивченні результатів комплексу показників, які відображають різні аспекти фінансової діяльності підприємства.

3. Проаналізована фінансова діяльність об'єкту дослідження - підприємства ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат» за останні 3 роки (з 2019 по 2021 рік включно) та сформовані прогнози щодо ймовірності банкрутства підприємства. Для розрахунків результатів діяльності були використані статистичні дані державної звітності форма 1 «Баланси» та форма 2 «Звіт про фінансові результати» за 2019, 2020 та 2021 роки. При аналізі результатів діяльності цього підприємства були розраховані та досліджені такі різноманітні фінансові показники, а також розглянуті майновий стан підприємства, ліквідність, платоспроможність, рентабельність, ділова активність підприємства та розраховані моделі оцінки вірогідності банкрутства. Всі досліджені показники вказують на стабільність фінансової діяльності, яка дозволить підприємству ефективно розвиватись в наступних звітних періодах.

4. Розроблена модель фінансової стратегії. Розглянута доцільність розробки фінансової стратегії в управління фінансовими результатами діяльності підприємства, адже це дозволяє довгостроково спланувати напрямки

розвитку фінансів, визначити принципи використання грошових коштів та суму залучення коштів на виробництво, обґрунтувати стратегічні цілі та визначити їх терміни, розробити перспективні плани та нормативи тощо. Результатом додержання фінансової стратегії є стабілізація фінансового стану підприємства та отримання максимального прибутку від діяльності, і, в свою чергу підвищення вартості підприємства.

5. Визначені напрямки поліпшення показників фінансового стану через розкладення кожного показника на складові та впливу на кожний з них, які сформулюють передумови до удосконалення фінансових результатів підприємства в цілому.

[83%D0%BB%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B0%20\(%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB, %D0%94%D0%B6%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%20%D0%A4%D1%83%D0%BB%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BC%20%D0%B2%201984%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83. \(дата звернення 06.12.2022\).](#)

12. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. Київ: ЦУЛ, 2003. 202 с.

13. Кірейцев Г.Г., Фінансовий менеджмент. Житомир: ЖІТІ, 2001. 440 с.

14. Кожанова Є. П., Отенко І. П. Економічний аналіз: навч. пос. .Харків: «ИНЖЕК», 2003. 208 с.

15. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. пос. Київ: Знання, 2000. 378 с.

16. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування: навч. пос. Київ: Центр навч. літ-ри, 2003. 262 с.

17. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. пос. Київ: КНЕУ, 1999. 132 с.

18. Міокова Г. І., Самсонова К. В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. Наукові записки КНТУ, 2011. Вип. 11, ч. І. с. 12-15. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84825095.pdf> (дата звернення 02.12.2022).

19. Островська О.А. Оцінка в управлінні фінансовим станом підприємства. Зб.наук. пр. Острог: «Острозька Академія». 2002, с. 155-164.

20. Островська О.А. Оцінка фінансового стану підприємств в умовах стандартизації фінансової звітності // Бухгалтерський облік і аудит. 2003. №2, с.28-35.

21. Офіційний сайт підприємства з іноземними інвестиціями у формі приватного акціонерного товариства «Запорізький залізорудний комбінат» URL: <https://www.zgrk.com.ua/enterprise/history> (дата звернення 12.12.2022).

22. Офіційний сайт підприємства з іноземними інвестиціями у формі приватного акціонерного товариства «Запорізький залізорудний комбінат» URL: <https://www.zgrk.com.ua/holder/2021> (дата звернення 08.12.2022).

23. П(С)БО № 2 «Баланс» Затверджено наказом МФУ від 31.03.1999. № 87. Бухгалтерія № 52/2 (467) – 27.12.2002 г..3-те видання, перероблене і доповнене. 578 с.

24. Павловська В.О. Фінансовий аналіз. навч. пос. Вид. 2-ге, [без змін]. Київ: КНЕУ, 2007.592 с.

25. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств. Вид. 3-те. Київ: КНЕУ, 2000. 460 с.

26. Полінкевич О. М., Лещук В.П.. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 417 с.

27. Проблеми регулювання банкрутства: навч.-мет. пос. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 49 с.
28. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ: "Знання", 2005. 654 с.
29. Слав'юк Р.А., Фінанси підприємств: навч. пос. Київ: ЦУЛ, 2002. 460 с.
30. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз: навч. пос. Частина І. Аналіз фінансової звітності. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. 92 с.
31. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. пос.. Київ: КНЕУ. 2000. 410 с.
32. Ткаченко Н.М.. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. Київ: « А.С.К. », 2001. 770 с.
33. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. пос. Полтава: ПДАА, 2016. 430 с.
34. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. пос. Київ: "Ніка-Цент", 2002. 359 с.
35. Харченко О.О. В. Роль фінансової стійкості в фінансовому менеджменті сучасного підприємства. Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів, студентів, присвяченої 100-річчю Поліського національного університету. 6 груд. 2022 р. Житомир: Поліський національний університет, 2022. С. 178-181.
36. Хома І.Б. Фінансовий аналіз: навч. пос. Львів: НУ "Львівська політехніка", 2009. 344 с.
37. Шапурова О.О. Підходи до формування фінансової стратегії промислового підприємства: теоретичні та практичні аспекти. Вісник ОНУ імені І.І. Мечнікова, 2018. Т.23. Вип. 6 (71), с. 113-118.
38. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. пос. Київ: КНЕУ, 2005. 196с.
39. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В., Дехтяр Н. А., Люта О. В., Пігуль Н. Г., Пахненко О. М. Фінансовий аналіз: навч. пос. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
40. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз. навч. пос. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 528 с.